

Foto's © Rufus de Vries

Ruimte voor economie

31 oktober 2022

Inleiding

- › Er is sprake van krapte van bedrijfsruimte op bedrijventerreinen
 - Autonome ontwikkelingen en transitie bedrijven dreigen te vertragen
 - O.a. door concurrentie met andere ruimtevragers
 - 2,5% van het huidig ruimtegebruik in Nederland is bestemd voor economische activiteit op bedrijventerreinen (Bron: CBS grondgebruik bedrijven terreinen – 88.184 ha in 2017)
- › EZK gaat voor een volwaardige positie binnen de ruimtelijke keuzes
- › Daarom: Strategie werklocaties en programma werklocaties
 - Strategie: Kamerbrief 14 oktober. Agenderend en inventariserend van aard
 - Programma: uitwerking van strategie tot juni 2023. Inkleuring, instrumentatie en bepalen van rollen samen met provincies en partners/stakeholders.

Waarom van belang?

- > Op bedrijventerreinen wordt *gewerkt*: 30% van de werkzame beroepsbevolking werkt er
- > Het gaat om banen op alle opleidingsniveaus, maar vooral praktisch en middelbaar opgeleiden (mbo-vakmanschap) bij maakbedrijven en in de industrie
- > Kansen voor verduurzaming, interactie, clustering en delen van faciliteiten en voorzieningen. Denk aan hergebruik van grondstoffen, decentrale energievoorziening (energiehubs), clusteren van logistiek langs belangrijke corridors en binnenstedelijk de toenemende behoefte aan ontmoeting en samenwerking.
- > Op bedrijventerreinen wordt 40% van het BBP verdiend, en 60% van de R&D investeringen gedaan.
- > Deze feiten en cijfers wijzen maar één kant uit, namelijk om zuinig te zijn op onze bedrijventerreinen. Vanuit het perspectief van de mensen die er werken. En vanuit het (ook toekomstgerichte) perspectief van een vitale economie.

Bedrijventerreinen de motor van de regionale en stedelijke economie

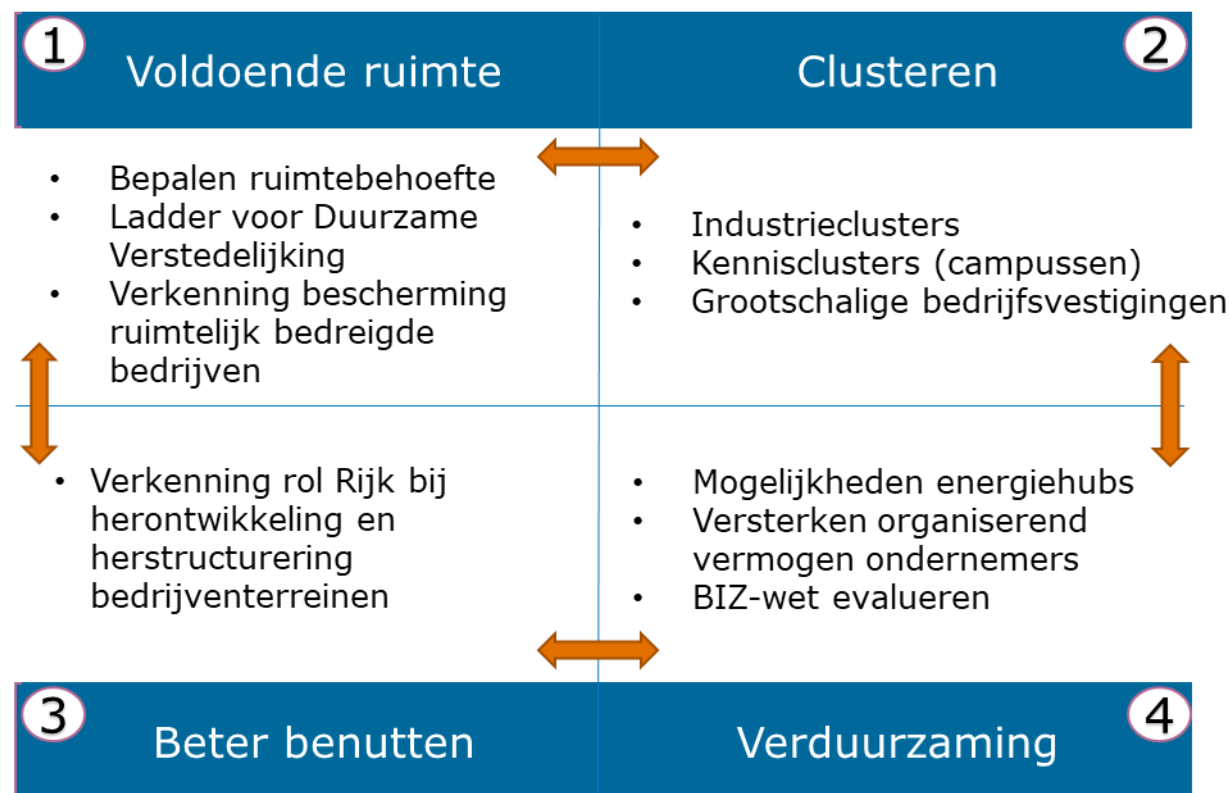
- De economische waarde van Chemelot is ongeveer € 4 miljard en de gevestigde bedrijven hebben een gezamenlijke toegevoegde waarde van 20% voor Zuid-Limburg.
- Het bedrijfsleven in Brainport Eindhoven is goed voor ruim 25% van alle Nederlandse private R&D investeringen. Vrijwel alle ondernemingen in Brainport ontwikkelen geavanceerde technische systemen en producten voor industriële markten.

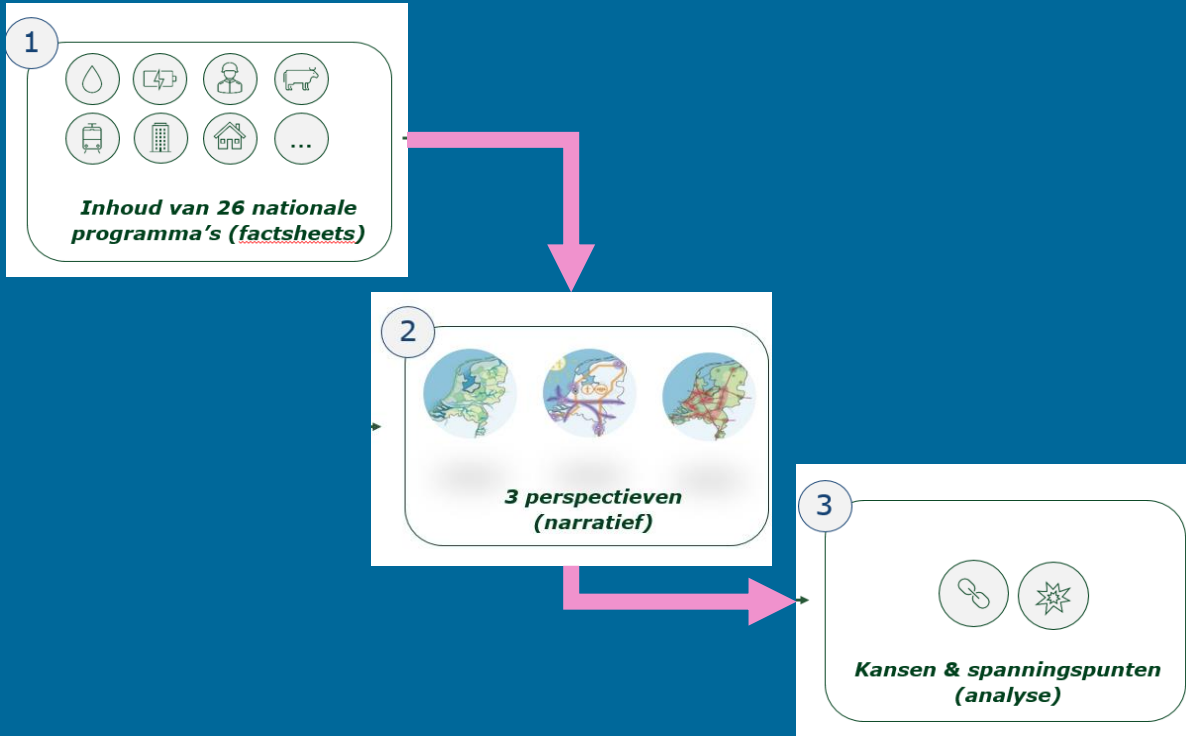
Strategie Werklocaties Programma

- > Toekomstbestendige werklocaties met voldoende en kwalitatief goede ruimte voor (transities van) bedrijven op de juiste plek:
 - A. Energie-intensieve industrieclusters
 - B. Kennisclusters (campussen)
 - C. MKB
 - D. Grootschalige bedrijfsvestigingen
- > Ruimtelijk-economische vraagstukken voor de toekomst

Zorgvuldig ruimtegebruik t.b.v. vestigingsklimaat en leefomgeving

Positioneren ruimtelijke economie

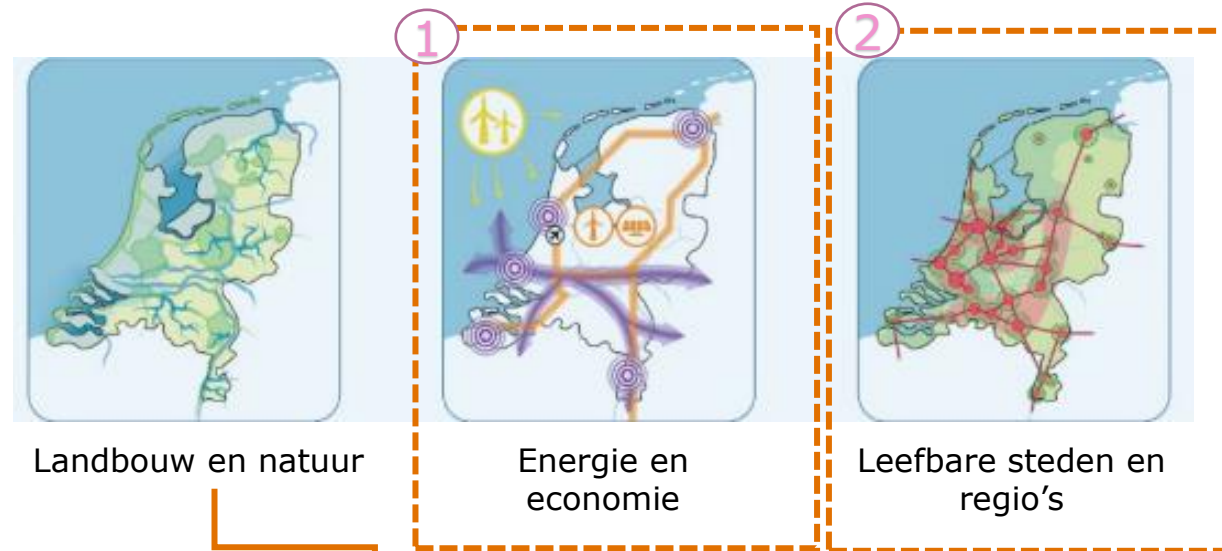

Ruimtelijke opgaven Rijk

- Puzzel opgebouwd vanuit nationale programma's (waar kan provincie specifiek)
- Gebundeld via drie perspectieven
- Geanalyseerd op kansen en spanning

Ruimtelijke ordeningsbrief

Drie perspectieven

Urgente opgaven die economische opgaven raken:

- Water en bodem
- Natuur (stikstof)
- Landbouw

Borging ruimte voor economie

1 Energie en economie

Verduurzaming industrie (vergroenen, clustering o.a. t.b.v. energiehub)

Clusteren van nieuwe logistiek langs internationale corridors

Ruimte creëren voor (circulaire) economie

Ruimte behouden voor activiteiten die een hogere milieucategorie nodig hebben

2 Leefbare steden en regio's

Balans tussen wonen, werken en (energie)infrastructuur

Functiemenging waar nodig en kansrijk

Verbeteren kwaliteit bestaande bedrijventerreinen door herontwikkeling incl. duurzaamheid

Ruimte voor doorontwikkeling campussen

Ook in de NOVEX-gebieden

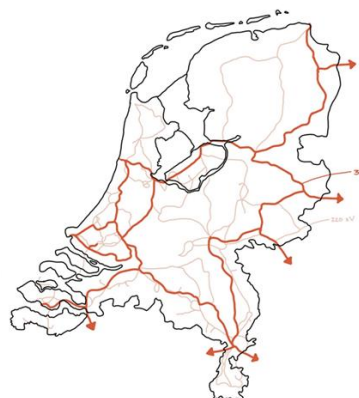

- > Noordzeekanaalgebied (1): woningbouw druk op bedrijven
- > North Sea Port District (9): voldoende watergebonden bedrijventerreinen?
- > Groningen (15): hernieuwbare waterstof economie en voldoende ruimte
- > Daarnaast nog 3 met hoge mate economisch belang

Borgen van voldoende ruimte in samenhang

Perspectief 2 "ordende netwerken voor energie en economie"

Hoofdinfrastructuur energie
– elektriciteit (huidig)

Hoofdinfrastructuur energie
– brandstoffen (huidig)

Industrieclusters

Clusters grootschalige
bedrijfsvestigingen

Gebieden met hoge
milieucategorie

Mogelijk knelpunt?

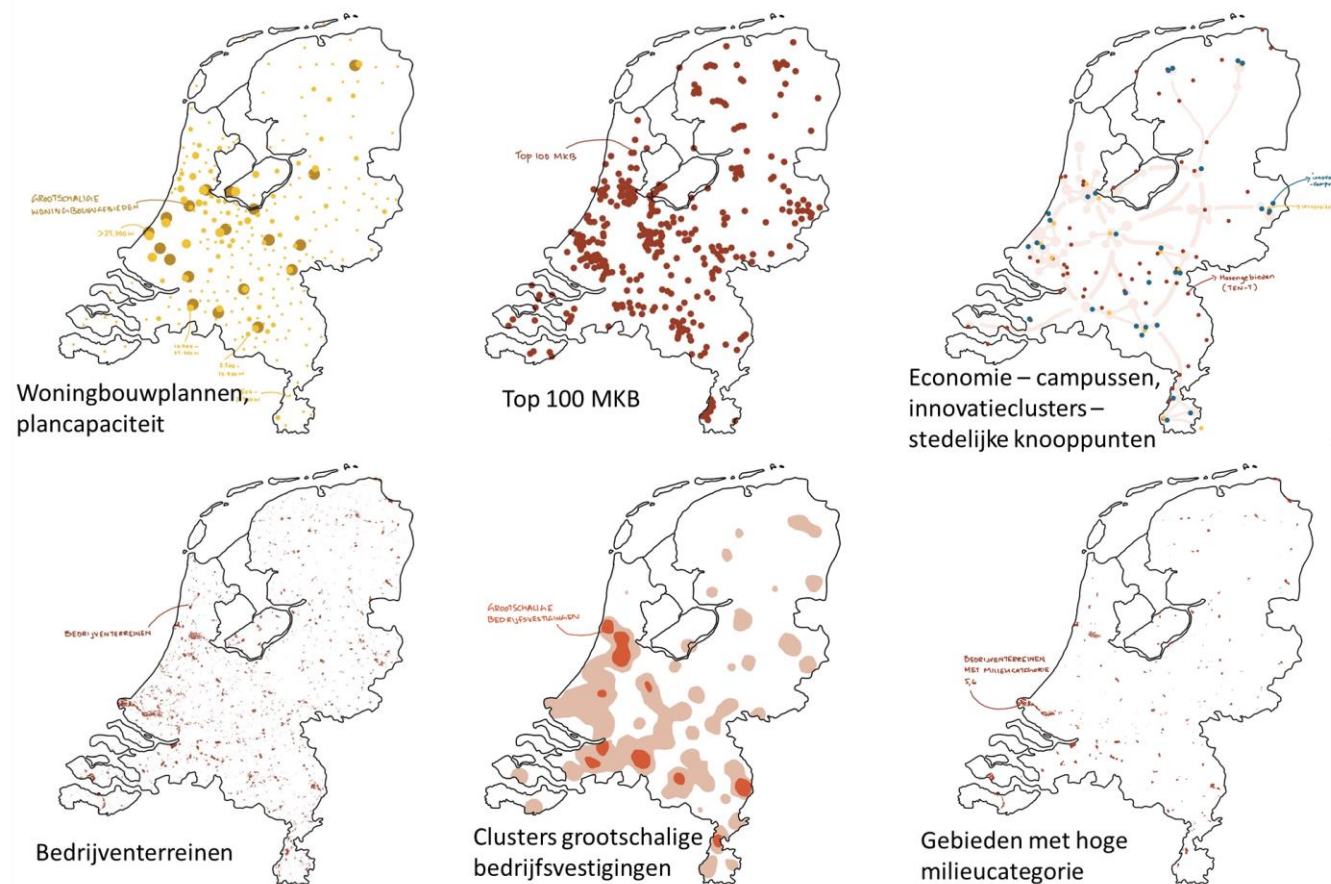
- Watervraag t.b.v. de verduurzaming industriecluster en de waterstofproductie
 - Voldoende (zoet) water?
- Aanlanding WoZ i.r.t. Natura 2000

Clusteren van nieuwe logistiek langs internationale corridors; voor lange termijn onvoldoende aanbod langs die corridors

Borgen van kwalitatief goede ruimte in samenhang

Perspectief 3 "leefbare steden en regio's"

Samenhang: balans woon-werken

- Voor woningbouwopgave: bouwbedrijven en toeleveranciers op bedrijventerreinen in de regio
- Elke woning vraagt een arbeidsplaats, dus ook op bedrijventerreinen

Kansen

- Mengen van woningen en bedrijven waar mogelijk (zowel vanuit bedrijventerreinen als in de woonwijken)
 - Levendige steden, vergroening bedrijventerreinen

Knelpunten

- Wegdrukken van mkb-werkgelegenheid en plekken met hogere milieucategorie

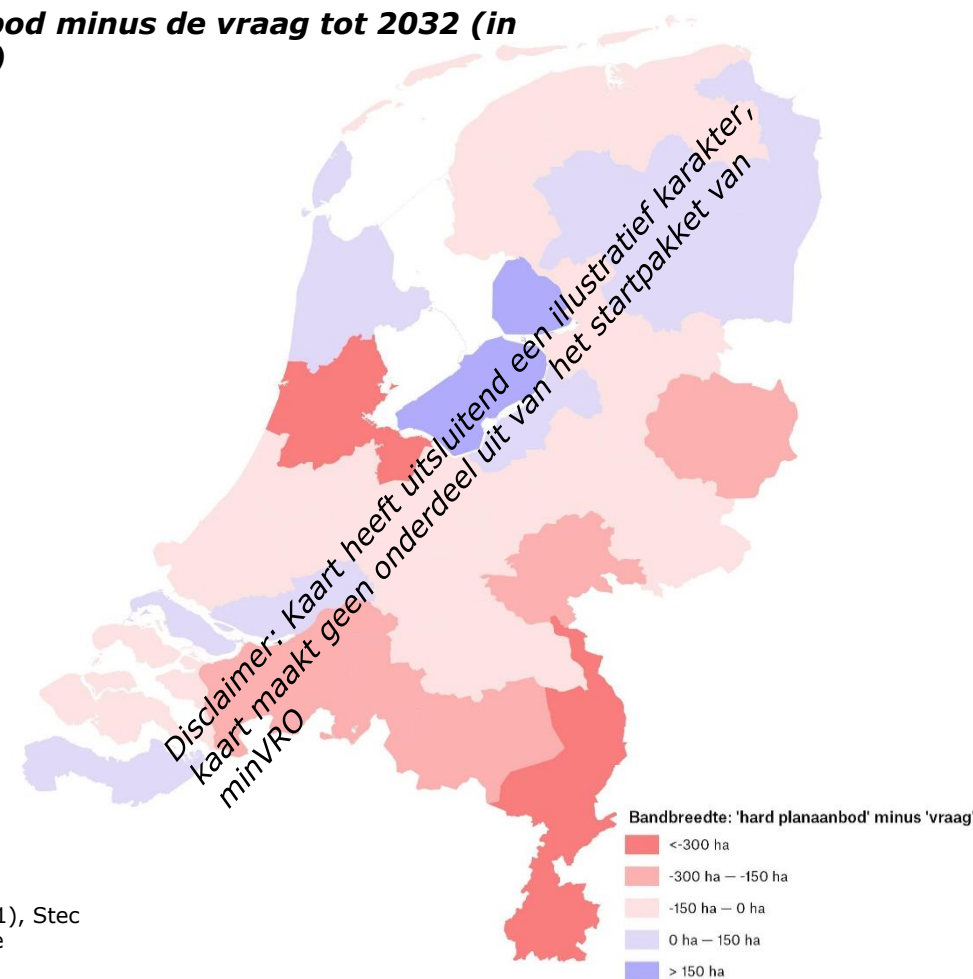

Economie in startpakket - Algemeen

Algemeen

- Vanuit landelijk perspectief is de huidige beschikbare ruimte voor bedrijven in veel regio's niet toereikend om (tijdig) aan de geraamde vraag te voldoen.
- Verken, indien van toepassing, op welke wijze deze ruimte vraag geacommodeerd kan worden.
- Verdrukking van bedrijven in rode gebieden nemen toe, bijv. mkb

Hard planaanbod minus de vraag tot 2032 (in bandbreedtes)

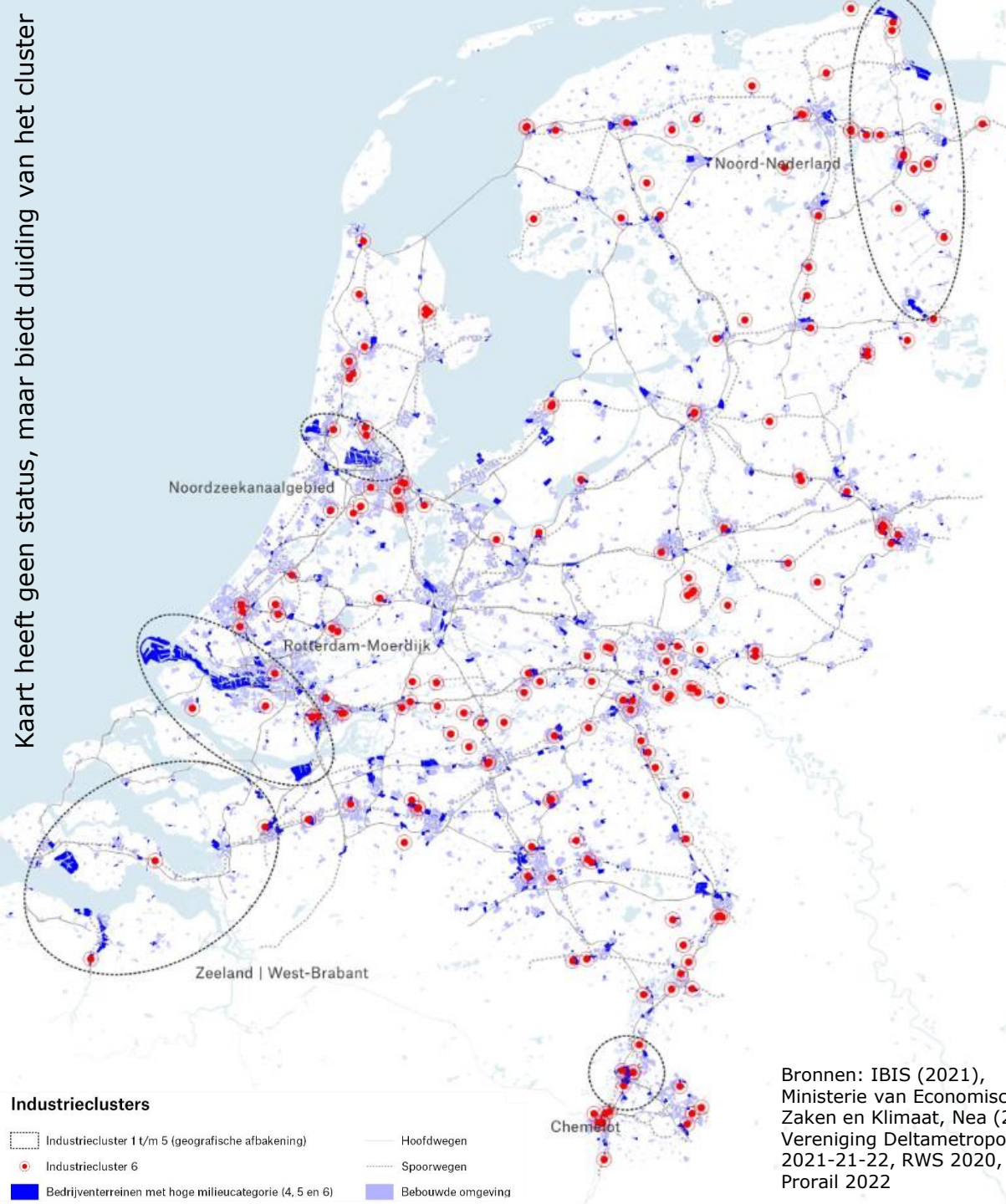

Bronnen: IBIS (2021), Stec Groep 'inventarisatie werklocaties' (2022)

Economie in startpakket - industrieclusters

- Industrieclusters zijn van nationaal belang.
- We gaan met de regio's met industrieclusters in gesprek op welke wijze de ruimte voor deze industrieclusters het beste kunnen beschermen en de ruimte behoefte van deze clusters voor nu en in de toekomst beter in kaart kunnen brengen.

Bronnen: IBIS (2021),
Ministerie van Economische
Zaken en Klimaat, Nea (2019),
Vereniging Deltametropool
2021-21-22, RWS 2020,
Prorail 2022

Clusters 1 t/m 5 zijn geografisch geclusterd. Het zogenoemde zesde cluster zijn bedrijven die wel onder de ETS/ CO2-heffing vallen. Deze bedrijven hebben een behoorlijke CO2-reductieopgave vastgelegd in het Klimaatakkoord, net als 1 t/m 5.

De Greenports horen niet bij het beleid van EZK (=LNV) en zijn geen onderdeel van het beleid voor werklocatie en voor de verduurzaming van de industrie

Economie in startpakket - Campussen

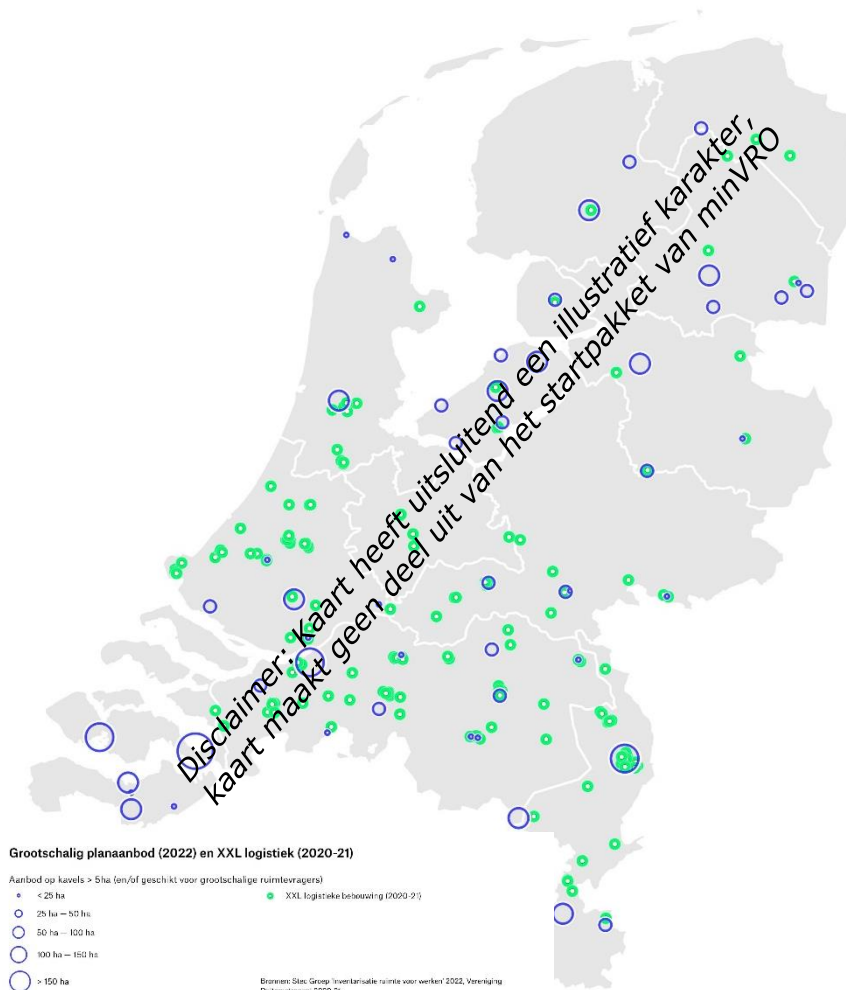

- Campussen zijn belangrijke plekken in onderzoeks- en innovatie-ecosystemen.
- Momenteel wordt een nieuwe inventarisatie van campussen voorbereid. De ruimtelijke randvoorwaarden zijn nog niet in beeld en Provincies zullen hierbij betrokken worden.
- De door de provincie aangedragen Campussen worden meegenomen in de inventarisatie

Economie in startpakket – grootschalige (logistieke) vestigingen

- > Van oudsher ligt het zwaartepunt van de vraag naar grootschalig (logistiek) vastgoed langs de grote goederenvervoerscorridors tussen de mainports en de grens (Zuid-Holland, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg). Dit heeft effect op de logistieke bewegingen (en infrastructuur).
- We brengen met alle provincies hun beoogde clusterlocaties in kaart. De toekomstige ontwikkeling van deze clusterlocaties vraagt nader overleg (*actielijn 1 Grip*).

Economie in startpakket - toekomst

Ruimtelijk-economische vraagstukken voor de toekomst

- Er zijn een aantal thema's waarvan we de ruimtelijke implicaties naar de toekomst toe nog onvoldoende kunnen overzien en nader onderzoek vragen.
- Bijvoorbeeld verduurzaming, de circulaire economie en energietransitie.
- Belangrijk element is daarbij de beschikbaarheid van bedrijventerreinen met een hogere milieucategorie en ruimte in (binnen)havens om de transities mogelijk te maken. Daarbij kan het voorkomen dat oude en nieuwe systemen tijdelijk naast elkaar nodig zijn wat een extra ruimtebeslag met zich meebrengt.
- Ook is er een toenemende roep om vergroening, klimaatadaptiviteit en biodiversiteit die bij bedrijventerreinen ook extra ruimte vragen.